

Cristina MODREANU

*A 8-a ediție a
Festivalului Uniunii
Teatrelor Europene
În spiritul
lui Strehler*

Cea de-a 8-a ediție a Festivalului Uniunii Teatrelor Europene, desfășurată la Strasbourg între 5 octombrie și 7 noiembrie 1999, s-a aflat permanent sub semnul lui Giorgio Strehler, umbra marelui regizor (care a inițiat, în 1992, Uniunea și mai pe urmă acest Festival) plutind asupra frumosului oraș de pe Rin, oraș recunoscut drept capitala Europei. Lăsând la o parte, pentru aproape o lună, preocupările-i politice și legislative importante, Strasbourgul s-a lăsat purtat de febrilitatea creatorilor de teatru care s-au strâns în jurul TNS (Théâtre National de Strasbourg) pentru a-și prezenta spectacolele, a se cunoaște și a duce astfel mai departe idealurile Maestrului prea devreme plecat din lumina reflectoarelor. Primul care a răspuns gândurilor lui Strehler despre o Europă unită într-o cultură a fost directorul TNS, Jean Louis Martinelli, care a alcătuit selecția Festivalului ghidându-se în primul rând după calitatea jocului actorilor, conform propriei mărturisiri. În ceea ce privește teatrul ca mijloc de comunicare între țările europene, regizorul Martinelli își afirmă curajos opinia: „Nu pot adera la Europa decât pe plan umanist, într-atât sunt de neliniștit de forma pe care o ia construcția sa – singurele criterii care par să unească diferitele state sunt economice.

Aici, cred eu, că spectacolul viu are un rol de jucat. Nu văd de ce n-ar exista și în cultură un criteriu de convergență economică. Mă opun existenței unei politici europene în materie de spectacol viu și a unui superminister care să decidă activitățile din fiecare țară. Dimpotrivă, am putea imagina un criteriu de convergență europeană în virtutea căruia fiecare stat să consacre 1,5% din bugetul său național culturii, cu un angajament serios de a lua în considerație arta vie la fel de mult ca și industriile culturale.“

Bine ar fi să existe o asemenea gândire și la noi – noi cei care n-am putut nici măcar să fim prezenți la această ediție, după ce în 1995 Teatrul „Bulandra“ a îndeplinit cu succes pentru Festivalul UTE îndatorirea de gazdă ce i-a revenit teatrului strasbourghез în 1999. Ca întotdeauna, suntem consecvenți doar în a ne rata șansele. Pentru că o șansă era prezența printre cele mai bune teatre europene, cu spectacole noi, de succes, semnate de unii dintre cei mai bine cotați regizori europeni ai sfârșitului de mileniu, dintre care amintesc pe: Cristoph Marthaler (cu *Specialiștii*, spectacol realizat la Deutsches Schauspielhaus), Lev Dodin (cu o adaptare după *Platonov*, *Cevengur*, o montare realizată la Malâi Teatr din Sankt-Petersburg), Georges Lavaudant (cu *Ajax-Filoctet*, la Odéon Théâtre de l'Europe, Paris), Luca Ronconi (cu *Jurnalul unei fete în casă* după Octave Mirbeau, la Teatro Stabile dell' Umbria, Perugia), Ingmar Bergman (cu *Creatorii de imagine*, de Per Olof Enquist la Kungliga Dramatiska Teatern), Thomas Ostermeier (cu *Suzuki I și II*, montat la Baracke de Deutschen Theaters, Berlin) ș.a. Spectacolele prezentate (dintre care, personal, am văzut doar o parte) au demonstrat că

mișcarea teatrală europeană evoluează în câteva direcții clare: revizitarea clasicii, dar nu pentru „bifarea în program“, ci având ca scop inovarea estetică; căutarea unor noi forme teatrale (în special prin amestecul teatrului cu celelalte arte, un metisaj care dă, din ce în ce mai hotărât, rezultate interesante); realizarea de spectacole-cadru pentru dramaturgia nouă, dar nu orice fel de dramaturgie, ci aceea conținând interogații precise asupra secolului pe care îl trăim. Temele ce revin obsedant în creațiile acestui sfârșit de mileniu ar fi: avertizarea asupra efectelor dezastruoase ale utopiei asupra ființei umane, urmările în timp ale dictaturii, pericolul izolării individului într-o lume ce-și schimbă mijloacele de comunicare și tinde permanent spre globalizare, paranoia specializărilor în varii domenii, care poate duce omul în pragul unor manifestări extreme, etc. Festivalul Uniunii Teatrelor Europene a prilejuit și în 1999, ca la fiecare dintre edițiile sale, mai multe acțiuni conexe: o „paralelă festivalieră“ desfășurată la *Teatrul Maillon* – un teatru „de cartier“ gândit pentru oamenii simpli și pentru marginalizații (nu prea mulți) ai acestui bogat oraș, teatru cu o deschidere de admirat către experiment, grație tinerei sale directoare, Nadia Derrar, o serie de prezentări video ale unor personalități din lumea teatrului și a operei lor, colocviul *Teatrul într-o Europă mondializată*, un ciclu de lecturi din dramaturgia contemporană, și, nu în ultimul rând, un seminar pentru tinerii critici de teatru organizat de Asociația Internațională a Criticilor de Teatru, cu sprijinul Academiei Experimentale de Teatru din Paris, în special a domnului George Banu, seminar la care au participat critici din toată lumea, cu o medie de vârstă de 30 de ani.